

Pohjois-Savon valmiussuunnitelma

Pohjois-Savon hyvinvointialue

Sisällysluettelo

1. Strateginen valmiussuunnitelma, varautuminen häiriötilanteisiin hyvinvointialueella	4
1.1. Turvallisuuskulttuuri ja turvallisuudenhallinta	4
1.2. Häiriötilanteiden hallinnan tavoitteet hyvinvointialueella	4
1.3. Hyvinvointialueen hallintosääntö	5
1.4. Hyvinvointialueen konserniohje	5
1.5. Hyvinvointialueen viestintä	5
2. Lainsäädäntö ja ohjeet	7
2.1. Pohjois-Savon hyvinvointialue	7
2.2. Sosiaali- ja terveydenhuolto	7
2.3. Pelastustoimi	7
2.4. Henkilöturvallisuus selvityksien laadinta	8
3. Valmiussuunnittelun ja varautumisen kansallinen ohjaus	9
3.1. Sosiaali- ja terveydenhuollon varautumisen ohjaus	9
3.2. Pelastustoimen varautumisen ohjaus	9
3.3. Varautumisen ohjaus yhteistoiminta-alueella	10
4. Hyvinvointialueen uhkien ja riskien arviointi	11
4.1. Yhteiskunnan turvallisuusstrategia	11
4.2. Suomen kansallinen riskiarvio	11
4.3. Alueellinen riskiarvio	11
4.4. Riskianalyysi sotilaallisen voimankäytön tilanteista	12
4.5. Toimialakohtaiset uhka-arviot ja riski- ja haavoittuvuusanalyysit	12
4.5.1. Sosiaali- ja terveydenhuolto	12
4.5.2. Pelastustoimi	12
5. Varautumisen ja valmiussuunnittelun tarkoitus sekä tavoitteet	13
5.1 Varautuminen ja valmiussuunnittelu Pohjois-Savon hyvinvointialueella	13
5.2 Elintärkeiden toimintojen ja palveluiden turvaaminen; jatkuvuudenhallinta	14
5.3 Häiriötilanteiden hallinnan ja johtamisen edellytysten turvaaminen	16
5.4. Varautumisveloitteet ostopalveluissa ja sopimusperusteisessä palveluntuotannossa	17
5.5 Huoltovarmuus ja materiaallinen varautuminen	18
5.5.1 Konsernin yhteinen materiaallinen varautuminen	18
5.5.2 Sosiaali- ja terveydenhuolto	18
5.5.3 Pelastustoimi	19
5.6. Varautumiskoulutus ja harjoitukset	19
5.7 Häiriötilanteisiin ja poikkeusoloihin varautumiseen liittyvät kustannukset ja hankinnat	20
6. Valmiussuunnitelmien ja toimenpiteiden yhteensovittaminen	20
6.1 Konsernin varautumisen sekä valmiussuunnittelun yhteensovittaminen	20
6.2 Alueellinen varautumisen yhteensovittaminen maakunnan alueella	20
6.3 Hyvinvointialueen varautumisen tuen asiantuntijapalvelut kunnille	21
7. Painopisteet varautumisen kehittämisessä ja toimenpideohjelma	21
7.1. Varautumisen kehittämisen painopisteet 2026 - 2027	21
7.2. Varautumisen kehittämisen vastuut ja vastuuhenkilöt hyvinvointialueella	22
8. Hyvinvointialueen varautuminen häiriötilanteisiin ja poikkeusoloihin	22
8.1 Häiriötilanteiden ja poikkeusolojen vaikutus toimintaan	23
8.2 Toimivalta vakavissa häiriötilanteissa ja poikkeusoloissa	23
8.3. Varausjärjestelyt ja varaamisen vastuut	23
8.3.1 Henkilövaraaminen hyvinvointialueella	23
8.3.2 Tilojen varaaminen hyvinvointialueella	24
8.3.3. Ajoneuvojen ja työkonoiden varaaminen hyvinvointialueella	24
8.4. Hyvinvointialueen väestönsuojelutehtävät	24
8.4.1 Hyvinvointialueen hallinnassa olevien väestönsuojien käyttökuntoon saattaminen	25
8.4.2 Väestönsuojeluvollisuus ja varautumistehtävien rekisteri	25
8.4.3. Sosiaali- ja terveydenhuollon erityisjärjestelyt	25
8.4.4. Pelastustoimen ja väestönsuojelun erityisjärjestelyt	26
8.4.5. Siirretyn väestön huollon järjestäminen	26
8.5. Hyvinvointialueen valmiussuunnitelma-arkkitehtuuri	26

1. Strateginen valmiussuunnitelma, varautuminen häiriötilanteisiin hyvinvointialueella

Sisällys:

- [1.1. Turvallisuuskulttuuri ja turvallisuudenhallinta](#)
- [1.2. Hyvinvointialueen palvelustrategia](#)
- [1.3. Hyvinvointialueen hallintosääntö](#)
- [1.4. Hyvinvointialueen konserniohje](#)
- [1.5. Hyvinvointialueen viestintä](#)

1.1. Turvallisuuskulttuuri ja turvallisuudenhallinta

Pohjois-Savon hyvinvointialueen tavoitteena on varmistaa tehtävien mahdollisimman häiriötön hoitaminen kaikissa tilanteissa ennaltaehkäisemällä onnettomuuksia ja häiriötilanteita sekä varmistaa yhteiskunnan toiminnan mahdollisimman häiriötön jatkuminen myös erilaisissa kriisitilanteissa. Kokonaisturvallisuuden käsitteillä ja varautumistoimenpiteillä on pyritty huomioimaan turvallisuuden ja varautumisen toiminnot poikkihallinnollisesti yhteistyössä eri toimialojen, kuntien, eri viranomaisten, elinkeinoelämän ja kolmannen sektorin kanssa.

Hyvinvointialueella kokonaisturvallisuuden käsite sisältää pääasiassa

- valmiuden,
- varautumisen ja
- organisaatioturvallisuuden.

Valtakunnan tasolla kokonaisturvallisuuteen kuuluvat myös Valtioneuvoston periaatepäätöksessä määritetyt yhteiskunnan elintärkeät toiminnot:

- johtaminen,
- kansainvälinen ja EU-toiminta,
- puolustuskyky,
- sisäinen turvallisuus,
- talous, infrastruktuuri ja huoltovarmuus,
- väestön toimintakyky ja palvelut ja
- henkinen kriisinkestävyys eli resilienssi.

Hyvinvointialueen varautumistoimenpiteitä ovat muun muassa:

- valmiussuunnittelu,
- jatkuvuudenhallinta,
- etukäteisvalmistelut,
- koulutus ja
- valmiusharjoitukset.

Turvallisuustyön tavoitteena on koko organisaation turvallisuuden ylläpitäminen ja kehittäminen. Turvallisuustyötä tehdään ennakoivasti ja yhteistyössä poikkileikkaavasti kaikkien toimijoiden kanssa. Toimintaan kohdistuvia riskejä tulee arvioida, käsitellä ja seurata säännöllisesti jatkuvana prosessina omaan toimintaan liittyen kaikilla tasoilla. Hyvinvointialueella halutaan, että koko organisaatio osallistuu aktiivisesti turvallisuuden ylläpitoon, kehittämiseen ja testaamiseen.

Varautuminen, valmiussuunnittelu, organisaatioturvallisuus ja riskienhallinta ovat aina kunkin hyvinvointialueelle tai hyvinvointialueella palveluja tuottavan yhteisön toimivan johdon tehtäviä hyvinvointialueen periaatteiden, sopimuksellisen varautumisen, konserniohjeiden ja linjattujen käytäntöjen mukaisesti.

1.2. Häiriötilanteiden hallinnan tavoitteet hyvinvointialueella

Toiminta- ja turvallisuusympäristössä tapahtuu jatkuvasti nopeasti kehittyviä muutoksia, joiden uhkakuvat ja riskit ovat vaikeasti ennustettavissa. Turvallisuus ja varautuminen muodostavatkin laajan, monialaisen ja monipuolisen toimintaympäristön. Pohjois-Savon hyvinvointialueen valmiussuunnittelun tarkoituksena on tunnistaa ja ennaltaehkäistä riskejä, rakentaa toimintamallit sekä määrittää tilannekuvan kokoaminen ja jakaminen. Näin mahdollistetaan oikea-aikainen reagointi häiriötilanteisiin ja poikkeusoloihin sekä suunnitellaan ja varmistetaan nopea toipuminen. Toimenpiteillä tunnistetaan organisaation palveluntuotantoa uhkaavat häiriötilanteet, varaudutaan turvaamaan kansalaisten turvallisuus ja toimeentulo kaikissa häiriötilanteissa.

Eri häiriötilanteiden hallinnan tavoitteet ja tehtävät:

- Pohjois-Savon hyvinvointialueen turvallisuuden ja hyvinvoinnin varmistaminen,
- Häiriötilanteiden seurausten minimointi,
- Hyvinvointialueen johtamis- ja toimintakyvyn ylläpitäminen,
- Hyvinvointialueen elintärkeiden palvelujen ja toimintojen tuottamisen varmistaminen ja siihen liittyvä päätöksenteko,
- Oman toiminnan yhteensovittaminen,
- Muiden viranomaisten tukeminen,
- Tilannekuvan muodostaminen, täydentäminen ja jakaminen,
- Viestintä, yhteydenpito ja tiedonvälittäminen muille viranomaisille ja yhteistyötahoille sekä henkilöstölle, väestölle ja muille osallisille,
- Toimintaohjeiden antaminen väestölle.

1.3. Hyvinvointialueen hallintosääntö

1 § Hallintosäännön soveltaminen

Pohjois-Savon hyvinvointialueen hallinnon ja toiminnan järjestämisessä sekä päätöksenteko- ja kokousmenettelyssä noudatetaan tämän hallintosäännön määräyksiä, ellei laissa ole toisin säädetty.

Hallintosäännössä annetaan tarpeelliset määräykset hallinnon ja toiminnan järjestämisestä, päätöksenteko- ja hallintomenettelyistä sekä aluevaltuuston toiminnasta poikkeusoloissa ja normaaliolojen häiriötilanteissa.

[Pohjois-Savon hyvinvointialueen hallintosääntö](#)

1.4. Hyvinvointialueen konserniohje

Pohjois-Savon hyvinvointialueen konsernionhjeessa on määritelty vaatimukset tytäryhteisöjen varautumisesta, valmiussuunnittelusta, osallistumisesta valmiusharjoituksiin sekä viestintään liittyvät velvollisuudet.

Pohjois-Savon hyvinvointialueen konsernionhjeeseen pääset tutustumaan alla olevan linkin kautta.

Linkit

Pohjois-Savon hyvinvointialueen konsernionhje

1.5. Hyvinvointialueen viestintä

Hyvinvointialueen viestinnän periaatteet ja strategiset linjaukset sekä viestinnän tehtävien vastuunjako (sisäinen ja ulkoinen viestintä) on kuvattu oheisien linkkien aineistossa:

- [Viestintä ja markkinointi](#)
- [Viestinnän linjaukset](#)
- [Viestinnän strateginen viitekehys: 2025-2027](#)

Hyvinvointialueen johtaja vastaa yleisestä viestinnästä ja sitä toteuttaa viestintä- ja markkinointipalvelut. Hyvinvointialueen viestintää koskevista velvoitteista on säädetty lailla (Laki hyvinvointialueesta 611/2021), jonka mukaan toiminnasta tulee viestiä avoimesti, ennakkoivasti, osallistavasti, esteettömästi ja saavutettavasti, ja tämä on huomioitava viestintä menetelmien käytössä. Oman henkilökunnan viestintäkanava häiriötilanteissa on Pulssi Intra. Lisäksi käytetään sähköpostia ja muita jakelukanavia/ -järjestelmiä.

Häiriötilanteissa tarvitaan tavanomaista enemmän viestintää ja viestinnän koordinoinnin tärkeys korostuu erityisesti moniviranomaistilanteissa. Viestinnän on oltava selkeää ja yhdenmukaista. Tehokas ja tehostettu viestintä edellyttää eri tahojen tarpeisiin vastaamista avoimesti, nopeasti, ymmärrettävästi, luotettavasti ja huomioiden erityisryhmien tarpeet ja kanavat. Viestintään kohdistuu suuremmat vaatimukset, mitä vakavammasta väestön turvallisuutta ja terveyttä uhkaavasta häiriöstä tai tilanteesta on kysymys. Viestintä on osa häiriötilanteen johtamista, jossa on huomioitava organisaation työntekijöiden viestintä (sisäinen viestintä) sekä asiakkaat, asukkaat ja alueella liikkuvat ihmiset sekä sidosryhmät (ulkoinen viestintä).

Häiriötilanneviestintä

Hyvinvointialueen häiriötilanneviestintä on tehostettua viestintää poikkeuksellisessa tilanteessa. Häiriötilanneviestinnän tavoitteena on varmistaa ihmisten turvallisuus, turvata organisaation toimintaedellytykset, tiedottaa palveluiden järjestelyistä ja varmistaa, että julkisuudessa on tilannekuvaan ja ajantasaiseen tietoon perustuva tieto häiriötilanteesta. Viestinnän nopeus, selkeys ja luotettavuus korostuvat häiriötilanteessa. Häiriötilanteen viestintä tulee olla eri väestöryhmille ajankohtaista, saavutettavaa ja selkokielistä.

Yksittäistä häiriötilannetta johtava viranomainen vastaa häiriötilanteen viestinnästä. Onnettomuus- tai muussa äkillisessä tilanteessa johtovastuun ollessa poliisi- tai pelastusviranomaisella heidän kanssaan sovitaan hyvinvointialueen viestinnän rooli tilanteessa. Asiakkaiden ja alueen asukkaiden häiriöviestinnässä käytetään verkkosivujen ja mediaviestinnän lisäksi sosiaalisen median kanavia. Tiedotusvälineiden lisäksi kunnat, hyvinvointialueen työntekijät, järjestöt ja muut yhteistyökumppanit ovat keskeisiä viestijöitä niissä tilanteissa, joissa tulee saavuttaa väestöryhmiä, jotka eivät toimintakykynsä vuoksi voi käyttää sähköisiä viestintäkanavia.

Kriisiviestintä

Kriisiviestinnän ja johtamisen tavoitteena on tilanteen hallittu hoitaminen, lisävahinkojen torjuminen, tarpeettoman huolen vähentäminen, korvaavista palveluista viestiminen ja väärän tiedon levittämisen ehkäiseminen.

Hyvinvointialuetta koskevassa tilanteessa palveluja koskevan viestinnän vastuu on hyvinvointialueella yhteistyössä johtavan viranomaisen kanssa. Viestintäjohtaja saa ajantasaisen tilannekuvan pelastustoimen palvelualuejohtajalta, joka hallintosäännön 53 § mukaan vastaa palvelualueen turvallisuus, onnettomuus- ja kriisiviestinnästä. Yhteistyö median kanssa on oleellista huomioiden jatkuvuuden hallinta ja julkinen keskustelu.

Viranomaistiedote

Viranomaistiedote on yleiskäsite viranomaisen antamasta tiedotteesta, jolla varoitetaan vaarallisesta tapahtumasta ja annetaan toimintaohjeita. Kohdennetulla viranomaistiedotteella tarkoitetaan ihmisten tai omaisuuden suojelemiseksi välitettävää tiedotetta, joka välitetään matkaviestinverkossa tekstiviestillä tai muulla viestillä tietyllä alueella tai alueilla oleviin päätelaitteisiin tai liittymiin tilanteessa, jossa väestön tiedottaminen on ihmisten henkeen, terveyteen tai omaisuuteen kohdistuvan uhkan vuoksi välttämätöntä. Muuksi viranomaistiedotteeksi tiedotetta kutsutaan silloin, kun ihmisten henkeen, terveyteen tai omaisuuteen kohdistuva vaara ei ole välitön. Muu viranomaistiedote on välitettävä väestölle heti, kun se on mahdollista ohjelmatoimintaa kohtuuttomasti häiritsemättä. Viranomaistiedotteen sisältöä ei saa muuttaa, ja se tulee välittää viranomaisen päättämällä kielillä.

Viranomaistiedotteita kutsutaan hätätiedotteiksi silloin, kun ihmisten henkeen tai terveyteen kohdistuva vaara on välitön tai huomattavan omaisuus- tai ympäristövahingon uhka on välitön. Hätätiedote on välitettävä väestölle viivytyksettä

Vaaratiedote

Vaaratiedote on viranomaisen antama tiedote, joka on tarkoitettu varoittamaan väestöä merkittävässä määrin hengelle, terveydelle, omaisuuden vaurioitumiselle tai tuhoutumiselle vaaraa aiheuttavasta tapahtumasta. Tiedotteessa voidaan antaa ohjeistus suojautumiseen tai vaaran välttämiseen. Vaaratiedote käännetään aina myös ruotsiksi (Laki vaaratiedotteesta 466/2012). Vaaratiedote voidaan lisäksi antaa, kun tiedotteen perusteena ollut tapahtuma on ohi.

Vaaratiedotteen voi antaa vain toimivaltainen viranomainen. Viranomaisten yhteistoimintaa edellyttävissä vaaratilanteissa tiedottamisvastuu on tilanteen yleisjohtamisesta vastaavalla viranomaisella.

2. Lainsäädäntö ja ohjeet

Sisällys:

- [2.1. Pohjois-Savon hyvinvointialue](#)
- [2.2. Sosiaali- ja terveydenhuolto](#)
- [2.3. Pelastustoimi](#)
- [2.4. Henkilöturvallisuusselvityksien laadinta](#)

2.1. Pohjois-Savon hyvinvointialue

[Pohjois-Savon hyvinvointialueorganisaation esittely](#)

[Keskeisin hyvinvointialueen varautumista ohjaava lainsäädäntö](#)

2.2. Sosiaali- ja terveydenhuolto

Sosiaali- ja terveydenhuoltoa ohjaava toimialakohtainen lainsäädäntö sekä keskeiset ohjeet:

- Laki hyvinvointialueesta [611/2021 | Lainsäädäntö | Finlex](#)
- Laki sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä [612/2021 | Lainsäädäntö | Finlex](#)
- Valtioneuvoston asetus hyvinvointialueiden varautumisesta sosiaali- ja terveydenhuollon häiriötilanteisiin [308/2023 | Lainsäädäntö | Finlex](#)
- Valtioneuvoston asetus hyvinvointialueiden yhteistyösopimuksen sisällöstä ja valmistelusta [309/2023 | Lainsäädäntö | Finlex](#)
- Sosiaalihuoltolaki [1301/2014 | Lainsäädäntö | Finlex](#)
- Terveydenhuoltolaki [1326/2010 | Lainsäädäntö | Finlex](#)
- Laki lääkkeiden velvoitevarastoinnista [979/2008 | Lainsäädäntö | Finlex](#)
- Valtioneuvoston asetus varmuusvarastoitujen lääkkeiden, lääkintämateriaalin ja suojavälineiden käyttöönoton perusteista [279/2006 | Lainsäädäntö | Finlex](#)
- Valtioneuvoston asetus lääkkeiden velvoitevarastoinnista [1114/2008 | Lainsäädäntö | Finlex](#)
- Tartuntatautilaki [1227/2016 | Lainsäädäntö | Finlex](#)
- Laki terveydenhuollon järjestämisestä puolustusvoimissa [322/1987 | Lainsäädäntö | Finlex](#)
- CER direktiivi [Direktiivi - 2022/2557 - EN - EUR-Lex](#)
- NIS direktiivi [Direktiivi - 2022/2555 - EN - EUR-Lex](#)
- Valmiuslaki [309/2023 | Lainsäädäntö | Finlex](#)

2.3. Pelastustoimi

Hyvinvointialueen pelastustoimen palvelutason tulee vastata kansallisia, alueellisia ja paikallisia tarpeita, onnettomuusuhkia sekä muita uhkia. Palvelutasoa määriteltäessä on otettava huomioon myös toiminta valmiuslain (1552/2011) 3 §:ssä tarkoitetuissa poikkeusoloissa ja niihin varautuminen. Pelastustoimen palvelut on suunniteltava ja toteutettava siten, että ne voidaan hoitaa mahdollisimman tehokkaalla ja tarkoituksenmukaisella tavalla ja että onnettomuus- ja vaaratilanteissa tarvittavat toimenpiteet voidaan suorittaa viivytyksettä ja tehokkaasti.

Aluevaltuusto päättää pelastustoimen palvelutasosta. Palvelutasopäätöstä tehtäessä on otettava huomioon kansallisesti merkittävät riskit, selvitettävä alueella esiintyvät uhkat ja arvioitava niistä aiheutuvat riskit sekä määriteltävä toiminnan tavoitteet, käytettävät voimavarat, tuotettavat palvelut ja niiden taso. Palvelutasopäätöstä tehtäessä on otettava huomioon myös laissa pelastustoimen järjestämisestä 613/2021, 8 §:ssä tarkoitettujen valtioneuvoston vahvistamat valtakunnalliset strategiset tavoitteet. Päätökseen tulee myös sisältyä suunnitelma palvelutason kehittämisestä. Päätöksen tulee olla voimassa määräajan.

Hyvinvointialueen on tehtävä uusi palvelutasopäätös, jos uhkat, riskit tai laissa pelastustoimen järjestämisestä (613/2021) 8 §:ssä tarkoitettujen valtioneuvoston vahvistamat strategiset tavoitteet muuttuvat oleellisesti.

Hyvinvointialueen on pyydettävä palvelutasopäätöksestä ennen sen hyväksymistä aluehallintoviraston lausunto (1.1.2026 alkaen Lupa- ja valvontaviraston lausunto).

Aluevaltuuston hyväksymä palvelutasopäätös on toimitettava lupa- ja valvontavirastolle.

Sisäministeriön asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä palvelutasopäätösten sisällön perusteista, rakenteesta ja seurannasta sekä lupa- ja valvontaviraston suorittamasta arvioinnista.

Pelastustoimen järjestämisestä hyvinvointialueella säädetään laissa hyvinvointialueesta (611/2021) ja laissa pelastustoimen järjestämisestä (613/2021).

[Pohjois-Savon hyvinvointialueen pelastustoimen palvelutasopäätös](#) on laadittu sisäministeriön asetus pelastustoimen palvelutasopäätöksessä (1255/2022) määritellyn hyvinvointialueen pelastustoimen palvelutasopäätöksen pääperiaatteiden mukaisesti.

Keskeisin pelastustoimen toimintaa ohjaavaa lainsäädäntö:

Laki pelastustoimen järjestämisestä (613/2021). <https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2021/20210613>

Pelastuslaki (379/2011). <https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2011/20110379>

2.4. Henkilöturvallisuusselvityksien laadinta

Yleistä turvallisuusselvityksestä

Turvallisuusselvitysten tarkoituksena on ennaltaehkäistä kansallista turvallisuutta vaarantavaa toimintaa, suojata merkittäviä yksityisiä taloudellisia etuja ja yritysten turvallisuusjärjestelyjä. Turvallisuusselvityslaki (2014/726) parantaa mahdollisuuksia ennalta ehkäistä valtion turvallisuutta vahingoittavaa toimintaa, maanpuolustusta, Suomen kansainvälisiä suhteita, yleistä turvallisuutta tai muuta niihin verrattavaa yleistä etua tai erityisen merkittävää yksityistä taloudellista etua tai edellä tarkoitettujen etujen suojaamiseksi toteutettavia turvallisuusjärjestelyjä.

Turvallisuusselvitys on Suojelupoliisin suorittama rekisteritarkistus, jolla pyritään ennalta ehkäisemään hankkeet ja rikokset, joilla voitaisiin vahingoittaa esimerkiksi valtion sisäistä turvallisuutta, julkista taloutta tai erityisen merkittävää yksityistä taloudellista etua. (Lupa turvallisuusselvitysten tekemiseen, päätös 21.7.2023)

Pohjois-Savon hyvinvointialueen merkitys muun muassa valtion turvallisuudelle, maanpuolustukselle sekä yleiselle turvallisuudelle perustuu valtioneuvoston periaatepäätökseen yhteiskunnan turvallisuusstrategiasta, jossa sosiaali-, terveys- ja pelastuspalvelut ovat määriteltynä yhteiskunnan elintärkeiksi toiminnoiksi. Elintärkeitä toiminnot ovat yhteiskunnan toimivuuden kannalta välttämättömiä, kaikissa tilanteissa ylläpidettäviä toimintokokonaisuuksia.

Pohjois-Savon hyvinvointialueelle myönnettiin toistaiseksi voimassa oleva lupa turvallisuusselvitysten tekemiseen 21.7.2023. Selvitysten tekemisestä säädetään turvallisuusselvityslaisissa ja sen mukaan henkilöturvallisuusselvitys voidaan tehdä ainoastaan sellaisesta tehtävästä, jonka kohdalla täyttyvät selvityksen laatimisen edellytykset.

Kuvaus henkilöturvallisuusselvityksiä ohjaavasta lainsäädännöstä:

- Turvallisuusselvityslaki 726/2014. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2014/20140726>
- Tietosuoja laki 1050/2018. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2018/20181050> Sisäministeriön asetus suojelupoliisin suoritteiden maksullisuudesta vuonna 2023. <https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2022/20221160> (päivittyä vuosittain)

Ohjeet ja kuvaus hyvinvointialueen vastuunjaosta henkilöturvallisuusselvitysten laadinnan osalta sekä ohjeet haettujen selvitysten käsittelystä, tietoturvan tasosta ja selvitysten voimassaolon hallinnasta.

- [Turvallisuusselvityksen tekeminen](#)

3. Valmiussuunnittelun ja varautumisen kansallinen ohjaus

Sisällys:

[3.1. Sosiaali- ja terveydenhuollon varautumisen ohjaus](#)

[3.2. Pelastustoimen varautumisen ohjaus](#)

[3.3. Varautumisen ohjaus yhteistoiminta-alueella](#)

3.1. Sosiaali- ja terveydenhuollon varautumisen ohjaus

Sosiaali- ja terveydenhuollon varautumista häiriötilanteisiin ja poikkeusoloihin johtaa, ohjaa, valvoo ja yhteen sovittaa **sosiaali- ja terveysministeriö (STM)**. Sosiaali- ja terveysministeriö ylläpitää ympärivuorokautista valmiuspäivystystä.

Valtioneuvoston asetuksen (309/2023) mukaisesti Itä-Suomen yhteistyöalueella toimii yhteistyöalueen sosiaali- ja terveydenhuollon valmiutta ja varautumista ohjaava ryhmä.

Valtioneuvoston asetuksen (308/2023) mukaisesti Pohjois-Savon hyvinvointialueella toimii alueellinen yhteistyöryhmä. Yhteistyöryhmä ohjaa ja yhteensovittaa sosiaali- ja terveydenhuollon valmiuden ja varautumisen toimintoja. Yhteistyöryhmässä on perusterveydenhuollon, erikoissairaanhoidon, sosiaalihuollon ja pelastustoimen edustus sekä edustajat ympäristöterveydenhuollosta ja alueen kuntien varautumisesta.

Sosiaali- ja terveydenhuollon laitoksilla eli Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksella, Fimealla, Valviralla, STUK:lla ja Työterveyslaitoksella on omat vastuunsa ja tehtävänsä häiriötilanteissa ja poikkeusoloissa. Lääkehuollon kansallista varautumista ja tilannekuvan muodostamista ohjaa, koordinoi ja yhteen sovittaa Fimea.

3.2. Pelastustoimen varautumisen ohjaus

Sisäministeriö johtaa, ohjaa ja valvoo pelastustoimea, huolehtii pelastustoimen valtakunnallisista valmisteluista ja järjestelyistä, yhteensovittaa eri ministeriöiden ja toimialojen toimintaa pelastustoimessa ja sen kehittämisessä.

Lupa ja valvontaviraston pelastustoimen ja varautumisen toimiala toteuttaa pelastustoimen valvontaa ja arviointia, järjestää varautumisen alueellisen yhteistyön, edistää alue- ja paikallishallinnon turvallisuussuunnittelua ja tukee toiminnallaan sisäministeriötä.

Valtioneuvosto vahvistaa joka neljäs vuosi valtakunnalliset strategiset tavoitteet kansallisia, alueellisia ja paikallisia tarpeita sekä onnettomuusuhkia ja muita uhkia vastaavaan laadukkaan ja kustannusvaikuttavan pelastustoimen järjestämiselle. Valtakunnallisissa strategissa tavoitteissa määritellään tavoitteet pelastustoimen alueellisen ja valtakunnallisen valmiuden ja varautumisen toteuttamiseksi.

Siviilivalmiusneuvottelukunta edistää sisäministeriön, muiden ministeriöiden ja eri toimialojen yhteistoimintaa sekä pelastustoimen kokonaisvaltaista suunnittelua, kehittämistä ja seuranta. Neuvottelukunnan tehtävänä on mm. seurata kansallisen ja kansainvälisen toimintaympäristön muutosten vaikutuksia pelastustoimen viranomaisten ja pelastusalan järjestöjen toimintaan sekä seurata pelastustoimen varautumista kansainvälisiin tehtäviin. (VN:n asetus 1012/2023)

Pohjois-Savon hyvinvointialueen pelastustoimen ja muiden hyvinvointialueella toimivien viranomaisten vastuulla oleviin väestönsuojelutehtäviin varautuminen ja suunnitelmien yhteensovittaminen toteutetaan **Pohjois-Savon valmiusfoorumissa**.

Linkit

 Valtakunnalliset strategiset tavoitteet pelastustoimen järjestämiselle vuosille 2023–2026

3.3. Varautumisen ohjaus yhteistoiminta-alueella

Varautumisen ja valmiussuunnittelun osalta sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämislaki edellyttää hyvinvointialueiden yhteistyötä yhteistyöalueittain häiriötilanteisiin ja poikkeusoloihin varautumisen sekä sote järjestämislain 51 §:n 2 momentissa tarkoitetun valmiuskeskuksen toiminnan järjestämisen osalta.

Sosiaali- ja terveydenhuollon valmiuskeskuksen tehtävänä on yhteistyöalueellaan:

1. koota ja analysoida tietoa sosiaali- ja terveydenhuollon häiriötilanteista ja niiden uhkista;
2. muodostaa ja ylläpitää sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujärjestelmän valmiutta kuvaavaa tilannekuvaa, joka sisältää tiedot palvelujärjestelmän toiminnasta ja kuormituksesta, henkilöstö- ja materiaaliressusseista ja tukipalveluiden toiminnasta;
3. jakaa salassapitosäännösten estämättä yhteistyöalueensa hyvinvointialueille sekä aluehallintovirastoille niiden tehtävien hoitamista varten 1 ja 2 kohdassa tarkoitetut tilannekuvatiedot;
4. jakaa salassapitosäännösten estämättä muille sosiaali- ja terveydenhuollon valmiuskeskuksille ja sosiaali- ja terveysministeriölle 1 ja 2 kohdassa tarkoitetut tilannekuvatiedot valtakunnallisen tilannekuvan luomiseksi.

Itä-Suomen yhteistyöalueen pelastustoiminnan tilanne- ja johtokeskus (ITÄ JOKE) toimii yhtenä viidestä Suomen 24/7 yhteyspisteestä yhteistyöviranomaisten ja muiden sidosryhmien suuntaan. Yhteistyöalueiden pelastustoiminnan tilanne- ja johtokeskusten toiminta perustuu pelastustoimen järjestämislain (613/2021) kautta annettuun valtioneuvoston asetukseen (145/2024) tilanne- ja johtokeskusjärjestelyiden kokoamisesta sekä sisäministeriön asetukseen (151/2024) pelastustoimen tilannekuvatoiminnasta. Pohjois-Savon hyvinvointialueella on järjestämisvastuu YTA-johtokeskustoiminnasta ja johtokeskus sijoittuu Pohjois-Savon pelastuslaitokseen.

Pelastustoiminnan yhteistyön järjestämisestä vastaavan pelastuslaitoksen on esimerkiksi:

1. laadittava pelastustoiminnan yhteistyöalueen puitteissa tapahtuvaa johtamista ja pelastustoiminnassa tarvittavan avun antamista koskevat suunnitelmat yhteistoiminnassa keskenään ja pelastustoiminnan yhteistyön järjestämisestä vastaavien pelastuslaitosten johdolla. (379/2011, 47 §).
2. ottaa tilanteen johtaaksensa, jos se on välttämätöntä yhteistyöalueen puitteissa tapahtuvan pelastustoiminnan yhteensovittamiseksi. (379/2011, 34 §).
3. koottava, ylläpidettävä ja jaettava pelastustoiminnan yhteistyöalueen tilannekuvaa. (SMa 151/2024)
4. järjestettävä alueelliset tilanne- ja johtokeskusjärjestelyt (VNa 145/2024, 2 §)

4. Hyvinvointialueen uhkien ja riskien arviointi

Sisällysluettelo:

- [4.1. Yhteiskunnan turvallisuusstrategia](#)
- [4.2. Suomen kansallinen riskiarvio](#)
- [4.3. Alueellinen riskiarvio](#)
- [4.4. Riskianalyysi sotilaallisen voimankäytön tilanteista](#)
- [4.5. Toimialakohtaiset uhka-arviot ja riski- ja haavoittuvuusanalyysit](#)
 - [4.5.1. Sosiaali- ja terveydenhuolto](#)
 - [4.5.2. Pelastustoimi](#)

4.1. Yhteiskunnan turvallisuusstrategia

Yhteiskunnan turvallisuusstrategiassa kuvataan kokonaisturvallisuuden toimintamalli, jossa yhteiskunnan elintärkeistä toiminnoista huolehditaan viranomaisten, elinkeinoelämän, järjestöjen ja kansalaisten yhteistoimintana. Valtioneuvoston periaatepäätöksenä hyväksytyn strategian päämääränä on tarjota jokaiselle yhteinen viitekehys kokonaisturvallisuuden toteuttamiseksi omista lähtökohdistaan. Kokonaisturvallisuus muodostaa perustan suomalaisen yhteiskunnan kriisinkestävyydelle eli resilienssille.

Tutustu alla olevasta linkistä vuonna 2025 julkaistuu turvallisuusstrategiaan.

Linkit

 Yhteiskunnan turvallisuusstrategia 2025

4.2. Suomen kansallinen riskiarvio

Suomen kansallisen riskiarvion tarkoituksena on ennakoida Suomeen mahdollisesti kohdistuvia suhteellisen äkillisiä tapahtumia, jotka vaativat viranomaisilta normaalista poikkeavia toimia tai avun pyytämistä muilta mailta. Kansallisessa riskiarviossa on tunnistettu riskejä, joilla on laajaa kansallista merkitystä ja arvioitu niiden vaikutusta yhteiskunnan elintärkeisiin toimintoihin.

Laaja-alaisessa poikkihallinnollisessa yhteistyössä laadittu riskiarvio linkittyy kansalliseen varautumiseen muodostaen perustan yhteiskunnan turvallisuusstrategian mukaiselle varautumiselle.

Suomen kansallinen riskiarvio muodostaa perusteet sille, millaisiin riskeihin on varauduttava.

Tutustu alla olevan linkin kautta vuonna 2023 julkaistuu kansalliseen riskiarvioon.

Linkit

 Kansallinen riskiarvio 2023

4.3. Alueellinen riskiarvio

Alueellisella riskiarviolla muodostetaan toimijoiden yhteinen riskikäsitys alueellisen häiriösietokyvyn ja häiriötilanteiden hallinnan kehittämiseksi. Alueellinen riskiarvioprosessi on oleellinen osa alueellista varautumisyhteistyötä, johon osallistuvat alueella toimivat viranomaiset, kunnat, elinkeinoelämä ja järjestöt yhdessä. Prosessin lopputuloksena Pohjois-Savon varautumisvelvolliset toimijat laativat hyvinvointialueen johdolla säännöllisesti päivitettävän Pohjois-Savon alueellinen riskiarvio -asiakirjan alueen toimijoille varautumisen yhteistoiminnan ja valmiussuunnittelun pohjaksi. Alueen ajantasainen riskiarvio luo kehyksen alueellisen häiriösietoisuuden kehittämiseksi, yhteisten riskien hallinnalle sekä edellytykset toimintaympäristön ilmiöiden ja muutoksien huomioon ottamiselle.

Tutustu alla olevan linkin kautta vuonna 2023 julkaistuun Pohjois-Savon alueelliseen riskiarvioon.

Linkit

 Pohjois-Savon alueellinen riskiarvio 2023

4.4. Riskianalyysi sotilaallisen voimankäytön tilanteista

Nykyisessä, vaikeasti ennakoitavassa toimintaympäristössä kriisien ennakkovaroitusaika on lyhentynyt ja kynnys sotilaallisen voiman käyttöön madaltunut. Suomeen kohdistuvien sotilaallisten uhkien arvioidaan liittyvän todennäköisimmin yleiseurooppalaiseen kriisiin tai olevan seurausta Suomen lähialueella kehittyvästä sotilaallisesta konfliktista. Havainnot nykyaikaisista kriiseistä ja sotilaallisista konflikteista osoittavat, että laaja-alainen vaikuttaminen ja sen keinovalikoiman laajentuminen on vakiintunut osaksi nykyaikaisia kriisejä sekä sotilaallisia konflikteja. Puolustusvalmiuteen kohdistuvat vaatimukset ulottuvat myös kyber-, avaruus- ja informaatiotoimintaympäristöihin. Kaikkia toimintaympäristöjä on kyettävä valvomaan, ja niissä on tarvittaessa voitava käynnistää puolustuksen edellyttämät toimenpiteet.

Pelastustoimen viranomaiset varautuvat toimialaansa kuuluvien väestönsuojelutehtävien hoitamiseen riittävän suunnitelmin ja etukäteen tapahtuvin valmisteluin. Tähän kokonaisuuteen kuuluu sodan ajan uhkien ja vaikutusten arviointi, joka laaditaan yhteistyössä Puolustusvoimien kanssa.

Pohjois-Savon pelastuslaitoksen riskianalyysi sotilaallisen voimankäytön tilanteista on päivitetty vuonna 2025.

4.5. Toimialakohtaiset uhka-arviot ja riski- ja haavoittuvuusanalyysit

[4.5.1 Sosiaali- ja terveydenhuolto](#)

[4.5.2 Pelastustoimi](#)

4.5.1. Sosiaali- ja terveydenhuolto

Kansallinen riskiarvio ohjaa varautumista ja valmiudensuunnittelua. **Sosiaali- ja terveystieteiden ministeriön** alainen Sosiaali- ja terveydenhuollon neuvottelukunta (PONK) on nostanut kansallisesta riskinarviosta toimialan uhkaskenaarioksi ja sosiaali- ja terveydenhuollon valmiussuunnittelun painopisteiksi seuraavat skenaariot: Pandemia, Terroristinen isku, Kyberisku, Voimahuollon häiriöt, Sotilaallinen voimankäyttö, Laajamittaisen maahantulon hallinta ja CBRNE-uhat.

Sisäministeriön ja Pohjois-Savon hyvinvointialueen pelastustoimialan ohjauksella päivitettävään **alueelliseen riskiarvioon** on nostettu terveysturvallisuuden riskejä ja muita sosiaali- ja terveydenhuollon toimialaan vaikuttavia alueellisia riskejä. Näin on saatu yhteistyössä muodostettua kattava alueellinen riskiarvio hyvinvointialueelle.

Pohjois-Savon hyvinvointialueen sosiaali- ja terveystoimialan toimijat osallistuvat **hyvinvointialueen riskienhallintatyöryhmän** työskentelyyn omalla asiantuntijapanoksella. Tuoden näkymää sosiaali- ja terveydenhuollon päivittäisiin riskeihin ja uhakuviin.

Sosiaali- ja terveydenhuollon työntekijät ja esimiehet käyttävät **Laatuporttia** päivittäisten riskien ja turvallisuustapahtumien ilmoittamiseen. Laatuportti on kokonaisratkaisu valvonnan, vaaratapahtumien sekä laadun- ja riskienhallintaan. Laatuportissa voidaan kirjata useista eri kanavista tunnistettuja riskejä, mikä mahdollistaa ajantasaisen hyvinvointialueen riskirekisterin muodostumisen.

4.5.2. Pelastustoimi

Pelastustoimen riskienhallintaprosessi perustuu riskin tunnistamiseen ja kuvaamiseen, riskin toteutumisen vaikutusarviointiin, eli riskin merkittävyyteen, toteutumisen todennäköisyyteen ja mahdollisuuteen hallita riskiä eri menetelmillä. Riskienhallinnan tarkoitus on varmistaa häiriötön palvelutuotanto.

Riskienhallinta tukee tavoitteiden saavuttamista ja toiminnan kehittämistä. Riskienhallinnalla pyritään osaltaan varmistamaan toiminnan tehokkuus ja hyvän johtamis- ja hallintotavan toteutuminen, hyvinvointialueen asukkaiden, asiakkaiden ja henkilöstön tyytyväisyys, terveys ja turvallisuus, toiminnan vaatimustenmukaisuus, kestävä kehitys sekä ohjelmien ja projektien onnistuminen.

Pelastustoimen riskienhallinta jakautuu osaltaan kolmeen suurempaan kokonaisuuteen:

1. Toimialatasoisesti laaditaan sisäisen valvonnan ja kokonaisvaltaisen riskienhallinnan raportit ja suunnitelmat hyvinvointialueen toimintaohjeen mukaisesti.
2. Pelastuslaitos on aktiivisesti mukana Pohjois-Savon alueellisen riskiarvion laadinnassa, jossa keskitytään erityisesti vakaviin häiriötilanteisiin.
3. Jokainen pelastusviranomainen osallistuu riskienhallintatyöhön omalla päivittäisellä työpanoksellaan, esimerkiksi havainnoimalla riskejä valvontakohteessa tai onnettomuuspaikalla. Pelastustoimen riskienhallinnassa korostuu toiminnallisten vahinko- ja onnettomuusriskien hallinta, jota avataan tarkemmin pelastustoimen riskianalyyseissä, jonka on tarkoitus yhdistää ammattilaisten havainnot riskikentän kehityksestä.

Pelastustoimen riskianalyyseissä käytettäviä menetelmiä ovat toimintaympäristöanalyysi, pelastusyksiköiden saavutettavuusanalyysi, sisäisten riskien kartoitus ja arviointi, resurssianalyysi, toimintavalmiuden, onnettomuushistorian ja -vahinkojen seuranta, riskiruututarkastelu sekä onnettomuusennusteiden laadinta.

Riskien ja tunnistamisen arvioinnin ohella, riskianalyyseissä tuodaan esille pelastuslaitoksen keinoja tunnistetun riskitekijän hallintaan, ikään kuin syötteinä palvelutasopäätöksen valmistelua varten. Kansallisten ja globaalien uhkien tunnistamista edesauttaa pelastuslaitoksen viranhaltijoiden osallistuminen eri asiantuntijaverkostojen toimintaan sekä täydennyskoulutuksiin.

5. Varautumisen ja valmiussuunnittelun tarkoitus sekä tavoitteet

Sisällys:

- [5.1. Varautuminen ja valmiussuunnittelu ennaltaehkäisevänä toimintana](#)
- [5.2. Elintärkeiden toimintojen ja palveluiden turvaaminen; jatkuvuudenhallinta](#)
- [5.3. Häiriötilanteen hallinnan ja johtamisen edellytysten turvaaminen](#)
- [5.4. Varautumisvelvoitteet ostopalveluissa ja sopimusperusteisessa palveluntuotannossa](#)
- [5.5. Materiaalinen varautuminen](#)
 - [5.5.1. Konsernin yhteinen materiaallinen varautuminen](#)
 - [5.5.2. Sosiaali- ja terveydenhuolto](#)
 - [5.5.3. Pelastustoimi](#)
- [5.6. Varautumiskoulutus ja harjoitukset](#)
- [5.7. Häiriötilanteisiin ja poikkeusoloihin varautumiseen liittyvät kustannukset ja hankinnat](#)

5.1 Varautuminen ja valmiussuunnittelu Pohjois-Savon hyvinvointialueella

Pelastus- ja turvallisuuspalvelut valmistelee yhteistyössä toimialojen kanssa varautumisen ja turvallisuussuunnittelun toteuttamisen periaatteet koko organisaatiolle. [Kokonaisturvallisuus Pohjois-Savon hyvinvointialueella - varautumisen ja valmiussuunnittelun konserniohje](#) määrittelee yhteisesti

suunniteltavat ja kaikkia toimialoja koskettavat suunnittelutarpeet. Vuoden 2026 loppuun mennessä dokumentissa tullaan määrittelemään myös vastuuorganisaatiot yhteisten suunnitelmien ylläpitoa ja kehittämistä varten.

Pohjois-Savon hyvinvointialueen valmiussuunnitelman yleinen osa antaa yleisiä suunnitteluperusteita organisaatiolle ja eri toimialojen varautumistoiminnalle normaalioloissa, normaaliolojen häiriötilanteissa ja poikkeusoloissa.

Pohjois-Savon hyvinvointialueen valmiussuunnitelman salaisissa liitteissä on määritetty yksityiskohtaisia yhteisiä perusteita sekä vaatimuksia, jotka tulee huomioida eri toimialojen varautumisessa ja valmiussuunnittelussa.

Varautumisen suunnittelussa hyödynnetään useita lähteitä: mm. lakeja, asetuksia, kansallista ja alueellista riskinarviota, pelastustoimen riskianalyysiä sekä eri toimialojen ministeriöohjausta. Kaikki toimialat laativat, päivittävät ja ylläpitävät omia valmiussuunnitelmiaan. Säännöllisellä päivittämisellä varmistetaan, että ne vastaavat lakeja, asetuksia, ohjeita, vaatimuksia, tarpeita ja riskejä.

Kutakin tilannetta vastaavalla oikean tasoisella varautumisella varmistetaan organisaation kyky hoitaa sille kuuluvat tehtävät mahdollisimman häiriöttömästi ja huolehtimaan mahdollisista uusista, tavanomaisesta poikkeavista tehtävistä kaikissa tilanteissa. Varautuminen on toimintojen kokonaisuus, joka koostuu muun muassa valmiussuunnittelusta, jatkuvuudenhallinnasta, tarvittavien yhteistoimintasopimusten laatimisesta, materiaalin ja kaluston hankkimisesta, henkilöstön kouluttamisesta sekä harjoittelusta. Hyvinvointialueen organisaatioturvallisuuden tehtävät liittyvät muun muassa henkilökunnan ja toimitilojen turvallisuuden varmistamiseen, vartiointipalveluihin sekä hälytys- ym. järjestelmien toiminnallisuuteen.

Hyvinvointialueen varautumista ja valmiussuunnittelua ohjaa toimialoilta sekä varautumisen asiantuntijoista koostuva moniammatillinen valmius- ja turvallisuustoimikunta. Toimikunta ohjaa ja yhteensovittaa hyvinvointialueen sosiaali- ja terveydenhuollon, pelastustoimen sekä konsernipalveluiden valmiuden ja varautumisen toimintoja. Sosiaali- ja terveysministeriö (STM) on ohjannut sosiaali- ja terveyspalveluiden valmiussuunnitelmat tuotettavaksi ja tallennettavaksi kansallisesti yhtenevällä tavalla. Muut valmiussuunnitelmaan kuuluvat osat ja liitteet/vast. tallennetaan hyvinvointialueen omiin järjestelmiin. Tuotettuja suunnitelmia testataan ja niitä koulutetaan organisaatiolle.

Valmiussuunnitelma kokonaisuus:

- luo perusteet johtamisjärjestelmälle, valmiudensäätelylle ja tilannekuvan kokoamiselle,
- kokooa kriittiset toiminnot suunnittelun perustaksi,
- antaa ohjauksen kumppaneiden toteuttamalle suunnittelulle.

Pohjois-Savon hyvinvointialueen valmiussuunnitelman yleinen osa on julkinen asiakirja. Muut suunnitelman liitteet, osat ja ohjeet eivät ole julkisia. Asiakirjojen julkisuuden rajaaminen perustuu lakiin viranomaisten toiminnan julkisuudesta (621/1999, 24 §), (KHO 3819/2017), joka määrittelee mainitut asiakirjat rajattujen asiakirjojen piiriin. Ne valmiussuunnitelman liitteet, osat ja ohjeet, jotka eivät ole julkisia merkitään asianmukaisesti vallitsevan ohjeistuksen mukaisesti.

5.2 Elintärkeiden toimintojen ja palveluiden turvaaminen; jatkuvuudenhallinta

Hyvinvointialue on yhteiskunnan kannalta elintärkeä toimija. Varautumisessa on huomioitava erikoissairaanhoidon, perusterveydenhuollon, sosiaalihuollon ja pelastustoimen muodostama kokonaisuus sekä yhteistyö ympäristöterveydenhuollon kanssa.

Osa Pohjois-Savon hyvinvointialueen varautumisen kokonaisuutta ovat kriittiset toiminnot ja palvelut, tietojärjestelmät, materiaalin varautuminen ja huoltovarmuus. Näistä kokonaisuuksista toimialojen tulee määrittellä ne osuudet, joiden toiminta pitää varmistaa kaikissa tilanteissa. Lisäksi toimialat määrittävät

hyvinvointialueella omalle toiminnalleen kriittiset tukipalvelut ja toiminnot, joiden tehtävä on tukea kriittisten tehtävien ja palveluiden tuottamista.

Kriittiset toiminnot ja palvelut	Tapahtuma
Kehittämistarpeiden tunnistaminen lainsäädännön, toimivaltuuskysymysten ja resurssien osalta.	Normaali- ja häiriötilanteissa olemassa olevien resurssien mahdollisimman tehokas käyttö, tarvittaessa ennakoiden.
Yhteistyön kehittäminen kansallinen-alueellinen-paikallinen akselilla.	Suuronnettomuus, tulipalo, evakuoinnin tarve, logistiikka ja saatavuushäiriöt.
Yhteistyö muiden viranomaisten, elinkeinoelämän ja vapaaehtoistoimijoiden kanssa.	Sähkökatko, lämmönjakeluhäiriö, vedenjakeluhäiriö, polttoaineen saatavuushäiriö, yhdyskuntatekniikan vakavat häiriöt.
Tiedonvaihto ja tietotarpeet yhteistyössä alueellisten tilanne-, johto- ja valmiuskeskusten kanssa.	Hyvinvointialueen tilanne- ja johtokeskus, sosiaali- ja terveydenhuollon YTA-valmiuskeskus, sosiaali- ja terveydenhuollon tilanne- ja johtokeskus, pelastustoimen YTA-alueen tilanne- ja johtokeskus, pelastustoimen tilanne- ja johtokeskukset.
Hyvinvointialueiden ja kuntien väliset yhteistyörakenteet valmiussuunnittelun kysymyksissä.	Resurssien taloudellinen, tehokas ja ohjattu käyttö.
Hyvinvointialueiden välinen yhteistyö huoltovalmiuden kysymyksissä.	Vaikutus hyvinvointialueen palveluntuotantoon, resursseihin, kiinteistöihin, alueen väestöön, logistiikka ja saatavuushäiriöt.

Hyvinvointialueen toimialat tekevät toimialakohtaisiin valmiussuunnitelmiin konkreettisia toimenpiteitä näihin varautumisen osa-alueisiin liittyen. Niissä tulee arvioida kuinka kauan tunnistettu toiminto tai palvelu voi häiriön sattuessa olla keskeytynyt. Toimintojen määrittelyllä ja päätöksillä on vaikutuksia toimintaan ja varautumisen kustannuksiin. Häiriö- ja poikkeusolojen tilanteen ovat usein laajentuvia ja tuottavat itsestään uusia tehtäviä, joista tulee myös kyetä huolehtimaan. Turvatakseen hyvinvointialueen elintärkeät toiminnot Pohjois-Savon hyvinvointialue keskittyy toimialoilla erityisesti konkreettisiin varautumistoimenpiteiden osa-alueisiin (alla oleva taulukko). Häiriötilanteissa kriittistä on myös organisaation johtamisen ja tarvittavien hallinnollisten toimien varmistaminen.

Materiaalinen varautuminen ja huoltovarmuus	Henkilöstön saatavuus	Tietojärjestelmät ja viestiliikenneyhteydet	Toimitilojen ja kiinteistöjen turvallisuus ja jatkuvuudenhallinta	Häiriötilanteiden ja poikkeusolojen johtamis- ja viestintävalmius
Tarvikkeet, lääkkeet, lääkintälaitteet, hoitotarvikkeet	Henkilöstön varaaminen (VAP), avainhenkilöt, selkeät sijaisuusjärjestelyt ja toimivaltuudet	Asiakas- ja potilastietojärjestelmät, viestiliikenne	Kiinteistötekniikan varmistaminen (sähkö, vesi, lämpö, ICT, sairaalakaasut, varavoima, jätehuolto).	Tilannekeskukset, varapaikat, tilannekuva, tilanteenarviointi, päätöksenteko, koulutettu henkilöstö
Kalusto ja ajoneuvovaraukset, huolto- ja varaosapalvelut	Poikkeusolojen työvelvoitteet, vapaaehtoisten käyttö	Pelastustoimen tietojärjestelmät, johtamis- ja tilannekuvajärjestelmät	Toimitilaturvallisuus (kulunvalvonta, lukitus, kameravalvonta, opasteet, esteettömyys).	Johtokeskustoiminnot, johtamispaikat, varapaikat, johtamisohjeet, työjärjestys, päätöksenteko,

				tilannekuva, koulutettu henkilöstö
Sopimukset palvelutuottajien kanssa	Vuosilomien ja vapaiden peruminen (hätätyö, työhön kutsuminen)	Lääkintälaitteet	Alkusammutus, paloturvallisuus	Viestintäkanavat ja välineet: Päämenetelmä, varamenetelmä ja hätämenetelmä. Kriisiviestintä ja tiedottaminen, riittävä määrä koulutettua henkilöstöä
Kriittinen infra (sähkö, vesi, lämpö, puhelin ja ICT-verkot, polttoaine)	Poikkeukselliset HR-toimenpiteet (lisäkoulutus, palkanlisät)	Diagnostiikka	Tarvittavat väistötilat (toiminnan jatkuvuudenhallinta poikkeusoloissa)	Johtamistoiminnot, päätöksenteko, avainhenkilöt.
Muonitus	Henkilöturvallisuusselvitykset		Suojan edistämisen tarve (poikkeusolot)	

5.3 Häiriötilanteen hallinnan ja johtamisen edellytysten turvaaminen

Pohjois-Savon hyvinvointialueen toimialueet säätävät valmiuttaan valmiustasoilla normaalioloissa, normaaliolojen häiriötilanteissa ja poikkeusoloissa. Hyvinvointialue vastuualueellaan ohjaa ja varmistaa paikallisten, alueellisten ja valtakunnallisten kyvykkyyksien käytön sekä työnjaon.

Pohjois-Savon hyvinvointialueen sosiaali- ja terveystoimi säätelee valmiuttaan porrastaen sen kolmeen eri tasoon: perusvalmius, tehostettu seuranta ja täysvalmius.

Valmiustasoilla pyritään vastaamaan kunkin häiriötilanteen vaatimiin tarpeisiin. Sosiaali- ja terveystoimen on turvattava keskeisten palvelujen ja muun toiminnan jatkuvuus kaikissa valmistasoissa. Palveluiden taso ja laajuus sopeutetaan kulloisessakin valmiustasossa käytössä oleviin resursseihin.

Perusvalmius eli normaali, päivittäistoiminnan mukainen valmius. Useimmat häiriötilanteet hoidetaan perusvalmiudessa. Perusvalmiuden aikana varautumistoimenpiteet on suoritettuna suunnitelmien mukaisesti ja on valmiudet kriisiviestintään.

Tehostettu valmius tarkoittaa siirtymistä häiriötilanteeseen. Esimerkiksi tilanteet, joissa akuutisti hoitoa tai psykososiaalista tukea tarvitsevien määrä on huomattavan suuri, eikä tilanne ole hallittavissa perusvalmiuden resursseilla (suuronnettomuus). Toiminta tehostetussa valmiudessa perustuu normaaliajan lainsäädäntöön. Tehostetussa valmiudessa otetaan käyttöön tehostetun valmiuden suunnitelmat, toimintaohjeet, toimintakapasiteettia ja sairaansijamäärää kohotetaan perusvalmiudesta ja ne otetaan käyttöön toimialoittain, jota valmiuden nosto tai häiriötilanne koskettaa.

Täysvalmius tarkoittaa vakavaa häiriötilannetta tai poikkeusoloja. Täysvalmiudessa otetaan käyttöön kaikki mahdolliset lisäresurssit käyttöön. Toimintakapasiteetti ja sairaansijamäärä kohotetaan tehostetusta valmiudesta. Tilanteessa on jo mahdollisesti voimassa valmiuslain säädöksiä. Tällöin viranomaisilla on oikeus määrätä, mitkä tehtävät väistyvät ja mihin voimavarat sekä resurssit suunnataan.

Pelastustoimen valmiustasot

Pelastustoimessa käytetään kolmea valmiustasoa. Pelastustoiminnan johtamisjärjestelmällä johdetaan

pelastustoiminnan valmiuden säätelyä. Valmiustasoihin liittyvät päätökset, valmiuden ylläpito ja valmiuden säätely toteutetaan pelastuslaitoksen voimassa olevan johtamisohjeen mukaisesti. Pelastustoimen valtakunnallisen valmiustason määrittelee sisäministeriön pelastusviranomainen.

Pelastustoimen valmiustasoja ovat:

1. perusvalmius
 - 1.1 tehostettu seuranta
2. tehostettu valmius
3. täysvalmius

Perusvalmius tarkoittaa sitä, että pelastustoimella on toimintavalmius erilaisiin tehtäviin. Tilanne voi edellyttää tehostettua seuranta, esimerkiksi tilannekuvatoiminnan tehostamisen myötä, vaikka muiden resurssien toimintavalmiutta ei olisikaan nostettu.

Tehostettu valmius tarkoittaa sitä, että pelastustoimen toimintavalmiutta on tehostettu esimerkiksi pelastustoiminnan johtamiseen, kaluston valmiuteen, henkilöstöresursseihin, tilanteen seurantaan, dokumentointiin, tiedottamiseen ja viranomaisyhteistyöhön liittyvien toimenpiteiden myötä, jotka päätetään kunkin toimintaympäristön ja uhka-arvion mukaisesti.

Täysvalmius tarkoittaa sitä että, että pelastustoimen kaikki tilanteen hoitamisen kannalta tarpeelliset toiminnot ja voimavarat ovat toiminnassa tai valmiudessa toimimaan.

Valmiustason muutokset perustuvat uhka-arvioon. Valmiustason nostamisen taustalla voi olla esimerkiksi:

- vaarallinen sääilmiö tai luonnonkatastrofi, kuten rankkasateet, tykkylumen aiheuttamat ongelmat, tulvat ja myrskyt,
- vakava häiriötilanne sähkönjakelussa, tietoliikenteessä tai muussa infrajärjestelmässä,
- suuret yleisötapahtumat,
- henkilöstön laajamittainen poissaolo (epidemia),
- vakava laajamittaisen onnettomuuden uhka (tulva, säteily),
- tapahtunut laajamittainen onnettomuus,
- toiselta toimijalta tai viranomaiselta tullut uhka-arvio tai avunpyyntö.

Johtamisen vastuunjako ja tehtävät perustuvat hyvinvointialueen ja sen toimialojen lainsäädäntöön ja hallintosäädöksiin. Kulloinkin toimivaltainen viranomainen johtaa operatiivista toimintaa, vastaa viestinnästä ja tiedottaa tilanteesta sovittujen käytäntöjen mukaisesti.

Hyvinvointialueen kaikkia toimialoja koskevassa häiriötilanteessa tai poikkeusoloissa varaudutaan perustamaan hyvinvointialueen johto- ja tilannekeskus. Sen tehtävänä on mahdollistaa hyvinvointialueen johtajan ja hänen johdossansa olevan häiriötilanneryhmän johtamistoiminta. Normaaliolojen häiriötilanteissa ja poikkeusoloissa hyvinvointialuejohtaja ja häiriötilannejohtoryhmä vastaavat tilanteen edellyttämistä toimenpiteistä ja ohjaavat resursseja sekä voimavaroja eri toimialueille häiriötilanteen ja poikkeusolojen vaatimusten mukaisesti. Toimialueita ja palvelutuotantoa johdetaan voimassa olevan organisaation mukaisesti.

5.4. Varautumisvelvoitteet ostopalveluissa ja sopimusperusteisessa palveluntuotannossa

Elintärkeiden palveluiden toimintavarmuus, luotettavuus ja huoltovarmuus turvataan sopimusperusteisella varautumisella. Pohjois-Savon hyvinvointialueen yhteistyösopimusten ja hankintojen sopimusperusteinen varautuminen pohjautuu valtakunnalliseen ohjeistukseen. Elintärkeitä toimintoja sosiaali- ja terveydenhuollon näkökulmasta ovat esimerkiksi kiireellinen ensihoito, vaativa erikoissairaanhoito, lääkkeiden ja lääkintätarvikkeiden jakelu, perusterveydenhuolto ja sosiaalitoimi, tukipalvelut sekä sosiaali- ja terveyspalvelujen tuottamiseen tarvittava infra (vesi, sähkö, jätehuolto, logistiikka ja päivittäistavarahuolto).

Hankittaessa hyvinvointialueen vastuulla olevia elintärkeitä palveluja tai niiden järjestämiselle välttämättömiä tavaroita on hankintasopimuksia tehtäessä varmistettava, että toimittaja sitoutuu ja pystyy toimittamaan palveluita ja tavaroita myös häiriötilanteissa ja poikkeusoloissa. Hyvinvointialueen järjestämisvastuulla olevasta toiminnasta sopimuksia laadittaessa hyvinvointialueen on edellytettävä yksityisiä palveluntuottajia laatimaan, esittämään ja testaamaan suunnitelmat valmiudesta ja jatkuvuudenhallinnasta. Vaatimukset on kirjattava sopimukseen ja sopimusperusteinen varautuminen tulee aina sisällyttää mukaan hankintojen kilpailutuksiin sekä uusiin sopimuksiin. Hyvinvointialue huolehtii siitä, että järjestämisvastuun mukainen sopimusseuranta ja valvonta toteutuvat. Palveluja hankkivien toimialojen on jo tarjouspyyntövaiheessa arvioitava palvelujen elintärkeys ja millaisia vaatimuksia palvelujen saatavuuden varmistamiseksi on tarpeen korostaa tehtävissä sopimuksissa. Koko hyvinvointialueen kattavan tilannekuvan kokoamiseksi on palveluntuottajille määritettävä toteutettavaksi häiriötilanteen reaaliaikaiset ja määräaikaisten ilmoitusmenettelyt. Nämä tiedot liitetään osaksi tilannekuvaa ja voidaan välittää kaikille niistä tarvitseville.

Linkit

 Sopimusperusteinen varautuminen - Ohje sosiaali- ja terveydenhuollon toimijoille

 Sopimukseen perustuva varautuminen – SOPIVA

 Hankintaohje

5.5 Huoltovarmuus ja materiaallinen varautuminen

[5.5.1 Konsernin yhteinen materiaallinen varautuminen](#)

[5.5.2 Sosiaali- ja terveydenhuolto](#)

[5.5.3 Pelastustoimi](#)

5.5.1 Konsernin yhteinen materiaallinen varautuminen

Huoltovarmuus on kansallisesti ja alueellisesti osa kokonaisturvallisuuden elintärkeitä toimintoja. Pohjois-Savon hyvinvointialueen huoltovarmuutta ja materiaalista varautumista ohjaavat toimialat omilta osiltaan. Elintärkeitä palvelu- ja tarvikehankintoja tarkastellaan yhteistyössä ja verkostoina, joiden toimivuuden infrastruktuuririippuvuus ja muut haavoittuvuustekijät sekä niiden vaikuttavuus arvioidaan. **Kattava materiaallinen varautuminen edellyttää sopimista ja yhteensovittamista myös hyvinvointialueen kuntien, elinkeinoelämän, muiden viranomaisten ja kolmannen sektorin kanssa.**

Konsernin yhteiset materiaaliin liittyvät varautumistarpeet kootaan yhteisissä varautumisen ja valmiussuunnittelun tilaisuuksissa. Suunnitelmat ja sopimukset dokumentoidaan osaksi hyvinvointialueen valmiussuunnitelman salaisia liitteitä. Yhteisen materiaallisen varautumisen suunnitteluun liittyy myös materiaalien varastoinnin sekä logistiikan suunnittelu ja toteuttaminen.

5.5.2 Sosiaali- ja terveydenhuolto

Resurssien saatavuus suunnitellaan ja varmistetaan normaali- ja poikkeusoloissa erillisin suunnitelmin. Suunnitelmissa otetaan huomioon mm. tilojen, henkilöstön, tarpeiston ja kaluston saatavuus sekä toimintatarpeet toiminnan jatkuvuuden varmistamiseksi.

Materiaalihuolto ja kuljetukset

Häiriö- ja poikkeusolojen aikana turvataan lääke-, ruoka-, välinehuolto-, puhtaan pyykin-, varastotavara sekä jätekuljetukset. Logistiset palvelut toteuttavat pääsääntöisesti ulkoiset toimijat, joiden kanssa on tehty sopimuksellinen varautuminen

Erityistilanteen aikana kiireettömiin potilaskuljetuksiin varatut autot ovat ensihoitokeskuksen käytössä, kunnes tilanne on normalisoitunut. Kiireettömät potilaskuljetukset hoidetaan mahdollisuuksien mukaan, jos kriittiset kuljetukset eivät käytä koko kuljetuskapasiteettia.

Ruokahuolto

Ruokapalveluista vastaava palveluntuottaja vastaa toiminnasta häiriö- ja poikkeusoloissa. Toimijat varmistavat omavalvontajärjestelmällään, että elintarvikkeiden ja elintarvikehuoneiston ja siellä harjoitettavan toiminnan elintarvikemääräyksissä (Elintarvikelaki 23/2006) asetetut vaatimukset täyttyvät. Häiriötilanteissa potilasruokailu turvataan ensisijaisesti, kohdentamalla ruokapalveluhenkilöstöresurssit potilaiden aterioiden ruokatuohtantoon.

Linkit

[↗](#) Valtioneuvosto STM Sopimusperustainen varautuminen 2019

[↗](#) Valtioneuvosto STM Valmius- ja jatkuvuudenhallintasuunnitelma 2019

[↗](#) Fimea_ velvoitevarastointi

5.5.3 Pelastustoimi

Pelastustoimen huoltovarmuuden tavoitteena on osaltaan turvata yhteiskunnalle pelastustoimen lakisääteisiin tehtäviin perustuvat välttämättömät toiminnot, ja niihin liittyvät tekniset järjestelmät sekä niiden toimivuus. Huoltovarmuutta turvaava varautuminen on pitkäjänteistä toimintaa, jolla varmistetaan huoltovarmuuden kannalta välttämättömien tehtävien mahdollisimman häiriötön hoitaminen erilaisissa turvallisuustilanteissa. Riittävä huoltovarmuus on toiminnan jatkuvuuden kannalta oleellinen tekijä.

Materiaalisella varautumisella valmistaudutaan erityisesti kriittisen materiaalin, eli pelastustoimen palvelutuotannon jatkamiselle välttämättömien raaka-aineiden ja tarvikkeiden saatavuuteen ja saatavuuden häiriöihin. Riittäväällä materiaalisella varautumisella varmistetaan osaltaan pelastustoimen suorituskkyky eri tilanteiden varalta.

Pelastustoimen materiaalista varautumista alueella koordinoidaan ja kehitetään sisäisesti eri vastuualueilla. Lisäksi osallistutaan sisäministeriön koordinoimiin materiaalsen varautumisen kansallisiin kehityshankeisiin ja hankintoihin.

5.6. Varautumiskoulutus ja harjoitukset

Suunnitelmien testaaminen ja harjoittelu ovat yhtä tärkeää kuin niiden laatiminen. Henkilökunnan perehdyttäminen, koulutus ja osaamisen kehittäminen toimialansa tehtävissä tukevat varautumista,

turvallisuustyötä sekä organisaation turvallisuuskulttuuria. Henkilöstön osaamisen kehittämiseen liittyy varautumiseen ja valmiuteen liittyvien osaamistarpeiden tunnistaminen sekä jatkokoulutuksen suunnittelu tunnistettuja osaamistarpeita varten.

Harjoitusten avulla varmistetaan ja vahvistetaan hyvinvointialueen valmiutta toimia häiriötilanteissa sekä poikkeusoloissa. Hyvinvointialue toteuttaa omiin tarpeisiinsa valmiusharjoituksia ja osallistuu aktiivisesti muiden yhteistyötahojen järjestämiin valmius- ja suuronnettomuusharjoituksiin. Harjoitukset mahdollistavat valmiuden ja laadittujen suunnitelmien toimivuuden testaamisen sekä kehittämistarpeiden tunnistamisen. Hyvinvointialueella pyritään järjestämään säännöllisin välein iso valmiusharjoitus, johon osallistuu hyvinvointialueen toimialojen lisäksi muita viranomaisia ja yhteistyökumppaneita. Toimialat vastaavat omien säännöllisten harjoitustensa suunnittelusta ja toteutuksesta.

5.7 Häiriötilanteisiin ja poikkeusoloihin varautumiseen liittyvät kustannukset ja hankinnat

Varautuminen on osa hyvinvointialueen normaalia toimintaa. Varautumiseen liittyvät määrärahat suunnitellaan osana hyvinvointialueen talousarvion prosessia.

Hyvinvointialueen ja sen alueen kuntien on neuvoteltava vähintään valtuustokausittain tehtäviensä hoitamiseen liittyvästä yhteistyöstä, tavoitteista ja työnjaosta. Neuvottelussa voidaan sopia ainakin yhteistyön edellyttämistä yhteistoimintarakenteista, toimintamalleista sekä yhteistyön edellyttämästä tiedonkulusta.

Neuvotteluissa sovitaan myös lakisääteisten varautumisvelvollisuuksien käytännön toteuttamisesta. Varautumisen ja valmiussuunnittelun yhteensovittamisen yhteydessä sovitaan osana yhteistoimintaa myös häiriötilanteisiin ja poikkeusoloihin varautumiseen liittyvistä kustannuksista ja hankinnoista.

6. Valmiussuunnitelmien ja toimenpiteiden yhteensovittaminen

Sisällys:

- [6.1. Konsernin valmiussuunnitelmien yhteensovittaminen](#)
- [6.2. Varautumistoimenpiteiden yhteensovittaminen hyvinvointialueella](#)
- [6.3. Alueellinen varautumisen yhteensovittaminen maakunnan alueella](#)
- [6.4. Hyvinvointialueen varautumisen tuen asiantuntijapalvelut kunnille](#)

6.1 Konsernin varautumisen sekä valmiussuunnittelun yhteensovittaminen

Pohjois-Savon hyvinvointialueen kokonaisturvallisuuslautakunta vastaa hyvinvointialueen yhdistävästä valmiussuunnittelusta ja väestönsuojelun järjestelyistä sekä yhteensovittaa toimialakohtaista varautumista.

Pohjois-Savon hyvinvointialueen valmius- ja turvallisuustoimikunta koordinoi ja yhteensovittaa sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastuslaitoksen varautumisen ja valmiussuunnitelmat. Toimikunta päättää mihin lautakuntaan kulloinkin asia kuuluu päätettäväksi.

6.2 Alueellinen varautumisen yhteensovittaminen maakunnan alueella

Lupa- ja valvontaviraston pelastustoimen ja varautumisen toimiala vastaa varautumisen alueellisen yhteistyön järjestämisestä (1.1.2026 alkaen). Viraston apuna toimii alueellisia valmiustoimikuntia, jotka virasto asettaa. Ne toimivat varautumisen alueellisen yhteistyön suunnittelussa, kehittämisessä ja seurannassa.

Alueellista varautumista sovitetaan yhteen maakunnan alueella Pohjois-Savon valmiusfoorumissa (1.1.2026 alkaen).

6.3 Hyvinvointialueen varautumisen tuen asiantuntijapalvelut kunnille

Hyvinvointialueen sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen laajat varautumisen tehtävät on kytketty kuntien varautumiseen. Hyvinvointialue antaa tarvittavan tuen alueen kunnille tilannekuvaan ja varautumiseen liittyen ja hyvinvointialueella on laadittu sopimukset kuntien valmiussuunnittelun tukemisesta ja yhteensovittamisesta.

Pohjois-Savon hyvinvointialue ja kunnat ovat sopivat pelastuslain (379/2011) 65 §:n perusteella yhteistoiminnasta väestönsuojeluun varautumisessa sekä sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämislain (612/2021) 50 §:n ja Valtioneuvoston asetus hyvinvointialueiden varautumisesta sosiaali- ja terveydenhuollon häiriötilanteisiin (308/2023) 3 §:n valmiussuunnittelun yhteensovittamisesta.

Laadittu sopimus on voimassa valtuustokauden loppuun 31.5.2029 saakka.

Valmiussuunnittelua tuetaan seuraavilla toiminnoilla:

- Kuntien hälyttäminen,
- Kuntien tiedottaminen,
- Tilannekuva,
- Koulutukset,
- Yhteistoimintaryhmät,
- Hyvinvointialueen yhteyshenkilöt (varautuminen ja valmius)
- Valmius- ja evakuointisuunnittelu,
- Häiriötilannekeskus.

7. Painopisteet varautumisen kehittämisessä ja toimenpideohjelma

Sisällys:

[7.1. Varautumisen kehittämisen painopisteet 2026 - 2027](#)

[7.2. Varautumisen kehittämisen vastuut ja vastuuhenkilöt hyvinvointialueella](#)

7.1. Varautumisen kehittämisen painopisteet 2026 - 2027

Varautumisen kehittämisen painopisteet vuosille 2026 - 2027:

- 1) Konsernin yhteisen varautumisen ja valmiussuunnittelun toteuttaminen siten, että konsernilla on yhteiset suunnitteluperusteet toimialojen suunnittelua varten.
- 2) Yhteisessä suunnittelussa tunnistettujen materiaalitarpeiden hankintasuunnitelmien laatiminen sekä hankintojen toteuttaminen.
- 3) Toimialojen valmiussuunnitelmien päivittäminen yhteisten laadittujen perusteiden pohjalta.
- 4) Päivitettyjen suunnitelmien kouluttaminen toimialan henkilöstölle sekä niiden testaaminen toimialan sisäisissä harjoituksissa.
- 5) Konsernin yhteisen valmiusharjoitusjärjestelmän kehittäminen ja koko konsernin yhteisen valmiusharjoituksen toteuttaminen.

7.2. Varautumisen kehittämisen vastuut ja vastuuhenkilöt hyvinvointialueella

Varautumiseen liittyvät vastuiden noudattamisessa noudatetaan [hyvinvointialueen hallintosääntöä](#).

Täydentävät vastuut on määritelty:

[Kokonaisturvallisuus Pohjois-Savon hyvinvointialueella - varautumisen ja valmiussuunnittelun konserniohje.](#)

8. Hyvinvointialueen varautuminen häiriötilanteisiin ja poikkeusoloihin

[8.1 Häiriötilanteiden ja poikkeusolojen vaikutus toimintaan](#)

[8.2 Toimivalta vakavissa häiriötilanteissa ja poikkeusoloissa](#)

[8.3 Varausjärjestelyt ja varaamisen vastuut](#)

[8.4 Hyvinvointialueen väestönsuojelutehtävät](#)

[8.5 Hyvinvointialueen valmiussuunnitelma arkkitehtuuri](#)

8.1 Häiriötilanteiden ja poikkeusolojen vaikutus toimintaan

Sosiaali- ja terveystalvelujen sekä pelastustalveluiden on kaikissa olosuhteissa turvattava keskeisten talvelujen ja toiminnan jatkuvuus. Häiriötilanteet ja poikkeusolot voivat tuottaa sosiaali- ja terveystalveluille uusia asiakkaita ja talveluiden piirissä olevien asiakkaiden talvelutarve saattaa kasvaa. Pelastustalvelulla häiriötilanteet ja poikkeusolot tarkoittavat talvelutarpeen kasvua ja näkyvät konkreettisesti tehtävämäärien lisääntymisenä. Molemmilla toimialoilla häiriötilanteiden tai poikkeusolojen seurauksena syntyvien normaalista poikkeavien tilanteiden ratkaiseminen vaatii henkilöstöresursseja.

Häiriötilanteissa sekä poikkeusoloissa korostuvat toimintojen priorisointi, joka voi tarkoittaa kiireettömien talveluiden supistamista ja resurssien kohdentamista tehtäviin, joilla luodaan edellytykset tilanteen ratkaisemiseksi.

Yksityiskohtaiset muutokset toimialojen toimintoihin on kuvattu toimialojen valmiussuunnitelmissa.

Toimialojen on varauduttava mm. tietöjärjestelmien, sähköön-, lämmön- ja vedenjakelun häiriöihin ja veden saastumisen kaltaisiin tilanteisiin.

[PSHVA sähkökatko yleinen ohje](#)

8.2 Toimivalta vakavissa häiriötilanteissa ja poikkeusoloissa

[Pohjois-Savon hyvinvointialueen hallintosäännön](#) luvussa 8 on kuvattu toimivalta vakavissa häiriötilanteissa ja poikkeusoloissa.

8.3. Varausjärjestelyt ja varaamisen vastuut

[8.3.1 Henkilövaraaminen hyvinvointialueella](#)

[8.3.2 Tilojen varaaminen hyvinvointialueella](#)

[8.3.3 Ajoneuvojen ja työkaluiden varaaminen hyvinvointialueella](#)

8.3.1 Henkilövaraaminen hyvinvointialueella

[Asevelvollisuuslaki 89 §](#) määrittää milloin henkilö voidaan jättää kutsumatta talvelukseen yleisen tai sotilaallisen edun vuoksi. Työnantaja voi esittää varattavaksi henkilöstöänsä kriittisiin töihin poikkeusoloissa. Tällöin työntekijän sodan ajan tehtävä on toimia työnantajansa talveluksessa yhteiskunnan elintärkeiden toimintojen turvaamiseksi. Henkilövaraamisesta käytetään myös lyhennettä VAP. Puolustusvoimien aluetoimistot ratkaisevat asevelvollisia koskevat työnantajan tekemät varaushakemukset. Siviilitalveluskeskus ratkaisee siviilitalvelusvelvollisia koskevat varaushakemukset.

Hyvinvointialueen talvelujen toimivuuden kannalta keskeisten henkilöiden ja heidän varahenkilöidensä osalta tehdään [henkilövaraushakemus \(puolustusvoimiin\)](#) Pohjois-Savon aluetoimistolle. Varaukset on tarkistettava

vähintään 2 vuoden välein tai mikäli organisaation henkilöstössä tapahtuu merkittäviä muutoksia. **Kukin toimiala vastaa oman henkilöstönsä henkilövarauksien toteuttamisesta. Henkilövarausten osalta tulee varmistua tytäryhteisöjen henkilövarauksista.** Toimialojen valmiussuunnittelussa on huomioitava henkilöstön tarve, jonka organisaatio tarvitsee käyttöönsä normaaliolojen häiriötilanteissa ja poikkeusoloissa.

Strategia- ja konsernipalveluiden henkilöstöpalvelut ylläpitää toimialojen kanssa yhteistoiminnassa tehtyä tehtävälustausta niistä tehtävistä, joiden suorittaminen edellyttää henkilövarausta.

Toimialat vastaavat ajantasaisen luettelon ylläpitämisestä niistä työntekijöistä, jotka ovat VAP-menettelyn mukaisesti organisaation omassa käytössä.

8.3.2 Tilojen varaaminen hyvinvointialueella

Tilojen varaamisen tarkoituksena on varmistaa toimintojen ja palveluiden jatkuvuuden turvaaminen normaaliolojen häiriötilanteita sekä poikkeusoloja varten. **Kukin toimiala vastaa omien tilatarpeiden määrittelystä ja suunnittelusta.** Tarvittaessa tilojen käytöstä toimiala laatii tarvittavat sopimukset.

Tilojen suunnittelua tehdään yhteistyössä mm. kuntien, kaupunkien ja seurakuntien kanssa.

Eri toimialojen, muiden viranomaisten, kuntien, kaupunkien sekä huoltovarmuuskriittisten yritysten tilatarpeet sekä tilavaraukset koordinoidaan Pohjois-Savon valmiusfoorumissa.

8.3.3. Ajoneuvojen ja työkoneiden varaaminen hyvinvointialueella

Hyvinvointialueen omistuksessa tai hallinnassa oleva ajoneuvo- ja työkonekalusto varataan kuten henkilöstökin.

Kukin toimiala vastaa tarvittavien ajoneuvo- ja työkonevarausten toteuttamisesta.

Ajoneuvo- ja työkonevaraukset tehdään 1.1.2026 alkaen [EVK:n \(Elinvoimakeskukseen\) sähköisen asiointipalvelun kautta](#) ja vastuu varausesityksistä on kullakin toimialalla, joka ajoneuvoja käyttää. Henkilövarauksissa tulee huomioida, että ajoneuvoille- ja työkoneille on varattava myös kuljettajat.

Leasing-ajoneuvot ja erilaisten hyvinvointialueen järjestämisvastuulla olevien kuljetuspalvelujen ajoneuvot ja keskinäisiin palvelusopimuksiin perustuvien kuljetusten osalta ajoneuvot ja kuljettajat on varattava hankintasopimusten yhteydessä.

Ydintehtävien hoitamiseen liittyvien yhteistyökumppaneiden osalta ajoneuvojen ja työkoneiden varauksiin liittyvistä vastuista on sovittava yhteistyösopimuksessa.

Linkit

 Ajoneuvo- ja työkonevarausilmoitus

8.4. Hyvinvointialueen väestönsuojelutehtävät

Hyvinvointialueen viranomaisten suunnittelu- ja johtovastuulle kuuluvat väestönsuojelutehtävät:

Tehtävä	PSHVA viranomaisten suunnittelu ja johtovastuu
Hälytystoiminta (väestön varoittaminen)	Pelastustoimi
Evakuointi (mukaan lukien laajat väestönsiirrot)	Pelastustoimi, Sosiaali- ja terveystoimet
Suojista huolehtiminen (tarkastukset)	Pelastustoimi
Pelastustoiminta	Pelastustoimi
Lääkintähuolto, mukaan lukien ensiapu ja hengellinen huolto	Sosiaali- ja terveystoimet

Sammutustoiminta	Pelastustoimi
Vaarallisten alueiden tiedustelu ja merkitseminen	Pelastustoimi
Puhdistustoiminta ja vastaavat suojelutoimenpiteet	Pelastustoimi
Tilapäismajoituksen järjestäminen	Sosiaali- ja terveystoimi
Avustaminen elintärkeiden kohteiden säilyttämiseksi	Pelastustoimi, Sosiaali- ja terveystoimi

8.4.1 Hyvinvointialueen hallinnassa olevien väestönsuojien käyttökuntoon saattaminen

Toimialat vastaavat osaltaan siitä, että kiinteistön omistaja on nimennyt väestönsuojan vastuuhenkilön ja tarvittavat varahenkilöt. Lisäksi tulee varmistua siitä, että väestönsuojan varustus täyttää [Valtioneuvoston asetuksen väestönsuojan laitteista ja varusteista](#). Väestönsuojat tulee kyetä ottamaan käyttöön 72 tunnissa pelastuslain 379/2011, 76 § mukaisesti.

Pelastustoimen turvallisuuskoulutusyksikkö järjestää tarvittaessa koulutusta väestönsuojien vastuuhenkilöille.

8.4.2 Väestönsuojeluvelvollisuus ja varautumistehtävien rekisteri

[Pelastuslain \(2011/379\) 65 §:n mukaan](#) viranomaiset, laitokset ja liikelaitokset, jotka ovat velvollisia varautumaan väestönsuojeluun, ovat velvollisia laatimaan pelastusviranomaisen johdolla ja yhteistoiminnassa keskenään tarpeelliset suunnitelmat tehtäviensä hoitamisesta väestönsuojelussa. Hyvinvointialueen pelastustoimelle on annettava selvitykset väestönsuojeluun käytettävissä olevista voimavaroista. Pelastustoimi voi lisäksi saada valmiuslain (2011/1552) 17 luvun mukaisia lisätoimivaltuuksia väestönsuojelutehtävien suorittamiseksi.

Varautumistehtävien rekisteriin liittyvät velvoitteet ja valtuudet on säädetty Pelastuslaissa (379/2011, 92 §).

Sosiaalihuolto on pelastuslain (2011/379) 46 §:n mukaan velvollinen osallistumaan pelastustoiminnan tukemiseen ja väestön suojeluun. Sosiaalihuollolle on täsmennetty vastuu onnettomuuksien uhrien ja evakuoitujen väestön majoituksesta, ruokahuollosta, vaatetuksesta ja muusta perushuollosta sekä avustaminen pelastushenkilöstön huollosta. Lisäksi sosiaali- ja terveystoimien on huolehdittava psykososiaalisen tuen ja palveluiden järjestämisestä.

8.4.3. Sosiaali- ja terveydenhuollon erityisjärjestelyt

Ensivastetoimija, Sosiaali- ja kriisipäivystys

Vastuu psykososiaalisen tuen ensivaiheen johtamisesta ja yhteen sovittamisesta kiireellisissä tilanteissa on lakisääteisesti sosiaalipäivystyksellä. Terveystoimi toteuttaa psykososiaalista tukea kiireellisissä tilanteissa yhdessä sosiaalipäivystyksen kanssa. (Sosiaalihuoltolaki 29a§, Terveystoimilaki 50a§). Kiireellinen sosiaali- ja terveydenhuolto on järjestettävä kaikille hyvinvointialueella oleskeleville (Terveystoimilaki 50 §, Sosiaalihuoltolaki 12 §).

Sosiaali- ja terveydenhuolto

Sosiaali- ja terveydenhuollon toimiala vastaa niitä koskevissa säädöksissä määrätyn työnjaon mukaisesti ensihoitopalvelun järjestämisestä sekä psykososiaalisen tuen palveluista sekä **poikkeusoloissa valmiuslain 121 §:n nojalla siirretyn väestön majoituksesta, muonituksesta ja muusta huollosta ja siirretyn väestön tilapäisestä majoittamisesta** (Pelastuslaki 65 §, 4. mom. 2 kohta).

Jokaisella hyvinvointialueella oleskelevalla henkilöllä on oikeus saada kiireellisessä tapauksessa yksilölliseen tarpeeseensa perustuvat sosiaalipalvelut siten, **ettei hänen oikeutensa välttämättömyyden huolenpitoon ja toimeentuloon vaarannu**. Muussa kuin kiireellisessä tapauksessa henkilöllä on oikeus saada riittävät sosiaalihuollon palvelut siltä hyvinvointialueelta, jonka alueella henkilöllä on kotikuntalaissa tarkoitettu kotikunta, ellei muualla laissa toisin säädetä (Sosiaalihuoltolaki 12 §). Häiriötilanteissa ja poikkeusoloissa on turvattava sosiaalihuollon omat lakisääteiset tehtävät sekä vastattava häiriötilanteen muodostamaan palveluiden tarpeen kasvuun.

Tilapäistä asumista järjestetään henkilölle, joka erityisestä syystä tarvitsee asumisensa järjestämisessä hyvinvointialueen lyhytaikaista, kiireellistä apua (Sosiaalihuoltolaki 21 §).

Sosiaali- ja terveydenhuollon toimiala vastaa niitä koskevissa säädöksissä määrätyn työnjaon mukaisesti ensihoitopalvelun järjestämisestä sekä psykososiaalisen tuen palveluista ja **onnettomuuden takia hätään joutuneiden huollosta ja majoituksesta** (Pelastuslaki 46 § 1. mom. 5 kohta).

Toiminta on hyvinvointialueella kuvattu tarkemmin sosiaali- ja terveydenhuollon toimialakohtaisissa suunnitelmissa.

8.4.4. Pelastustoimen ja väestönsuojelun erityisjärjestelyt

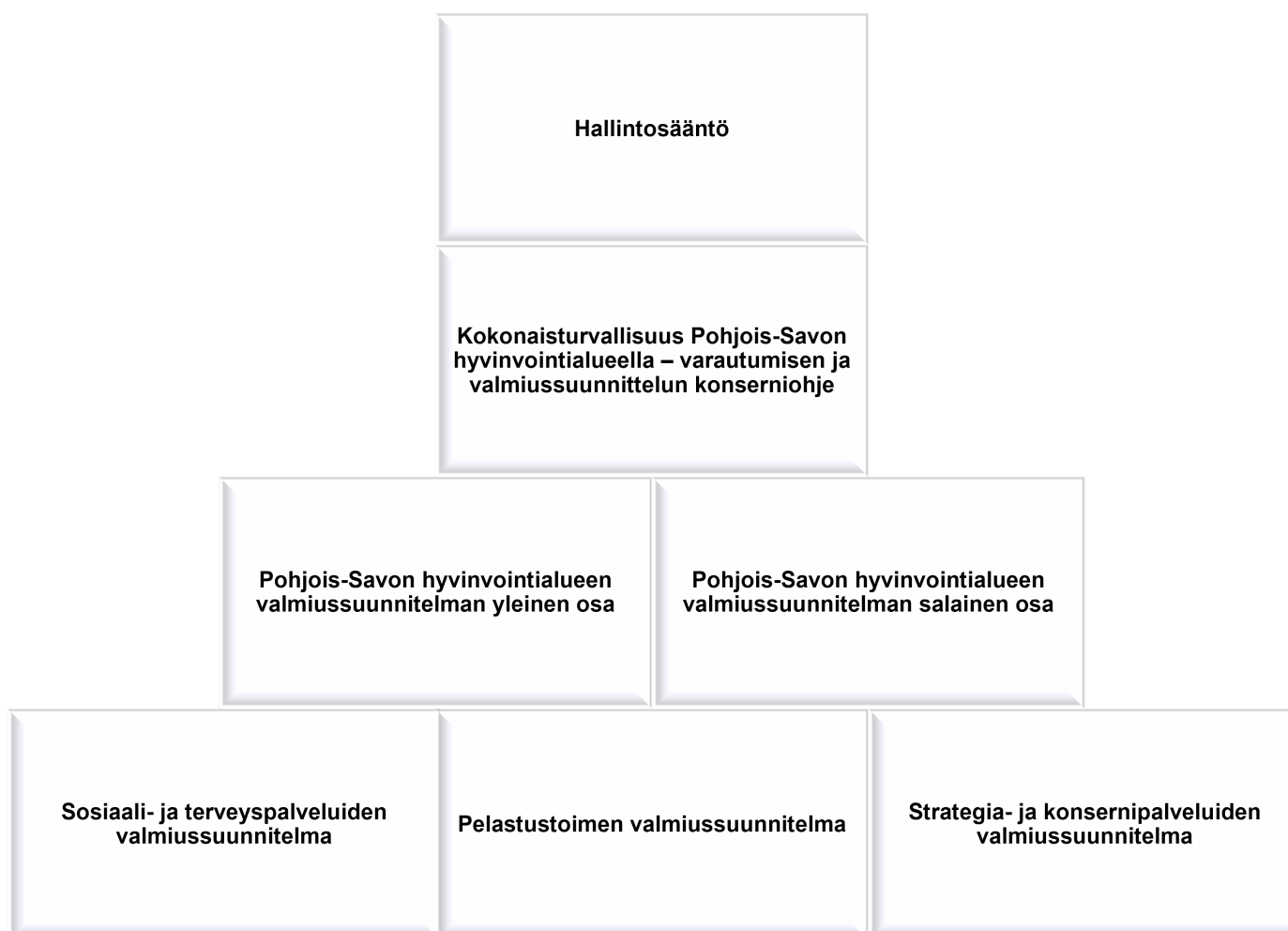
Poikkeusoloissa väestön suojaamiseksi ja väestönsuojelun johtamisen tehostamiseksi pelastustoimen viranomaiset, hyvinvointialueet ja kunnat perustavat johtokeskuksia sekä väestönsuojelumuodostelmia sammutus-, pelastus-, ensiapu-, huolto-, raivaus- ja puhdistustehtäviä tai muita näihin rinnastettavia välttämättömiä tehtäviä varten.

8.4.5. Siirretyn väestön huollon järjestäminen

[Valmiuslain](#) 121 §:ssä tarkoitettujen järjestelyiden toteuttamiseksi kunta voi päätöksellään velvoittaa yksityisen henkilön, yrityksen, yhteisön tai laitoksen luovuttamaan siirretyn väestön majoituksen, muonituksen ja muun huollon kannalta välttämätöntä omaisuutta sekä huonetiloja siirretyn väestön tilapäistä majoittamista varten.

8.5. Hyvinvointialueen valmiussuunnitelma-arkkitehtuuri

Kuva: Hyvinvointialueen valmiussuunnitelma-arkkitehtuuri

Sosiaali- ja terveydenhuollon valmiussuunnitelma-arkkitehtuuri (kts. linkki alta)

[Pelastustoimen valmiussuunnitelmat](#)

[Pohjois-Savon evakuointisuunnitelma](#)

Linkit

 Valmius- ja jatkuvuussuunnittelu